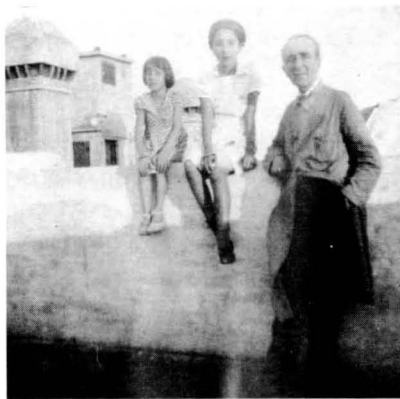

MONOGRAFIC PLÀCID VIDAL

ENTREVISTA AMB Mª EUGÈNIA VIDAL

— *Com definiria a Plàcid Vidal, com a escriptor i com a persona?*

— M'és un xic difícil respondre a aquesta pregunta perquè el vaig perdre en una edat en què encara era difícil fer una anàlisi del caràcter d'una persona, tot i que aquesta fos el meu pare. El judici d'ell me l'he format a través dels seus escrits i contrastant les opinions dels seus amics. Algú ha volgut veure un paral·lelisme entre el seu nom, Plàcid, i el seu caràcter. Jo no hi estic d'acord. En aquest cas, Josep Iglésies ho ha sabut interpretar millor. En parla en el pròleg de *El Convencionalisme de la vida*; diu que era en realitat un volcà dintre seu. Ara bé, de Plàcid només en tenia el nom i l'esperança. Sempre hi havia dintre seu un dinamisme, una força, però potser es tractava d'un ...foc contingut. El mateix Iglésies parla d'un foc que devorava al poeta alcoverenc que el convertia en una mena de poeta maleït. Jo penso que si una persona se sent plena d'un cert foc, però viu en una cambra tancada on no hi ha res on calar-se aquest foc, llavors la persona es reclou, es queda en una actitud d'espera que la pot fer semblar, fins i tot, passiva, indiferent. Pot oferir aquesta imatge als seus coneguts quan, en realitat, dintre seu hi ha un foc en espera de poder-se expandir.

Plàcid Vidal amb la seva filla Maria Eugènia i una altra amiga, al terrat de casa seva. Com es pot veure, Plàcid porta la bata de treball.

— *Parli una mica de la contraposició existent, aparentment, entre el volcà intern de l'Iglésies i el Benigne Constant de Puig i Ferrater.*

— Sí. També he pensat en aquest cas de l'amic Puig i Ferrater, que diu que havia trobat un excés de confiança en sí mateix que no havia trobat en ningú més. És possible que aquesta sigui la causa del seu retraïment, de

la seva aparent quietud. Però jo pensava en un fet: el meu pare era un gran apassionat dels músics i els poetes de l'Alemanya romàntica. I ara vaig a citar una cosa, la qual segurament no coneixia, però que va bé amb això que he dit abans: jo, amb la conservació posterior dels seus escrits i de les coses que a ell li agradaven, he pogut comprovar que existeix aquest sentiment de foc amagat, tancat més que reprimat, aturat. Potser és una cosa que expressa bé un vell "lead" alemany, una cançó popular alemanya —ignoro l'autor— que es titula *On aniré amb l'alegria*; és una petita cançó on l'autor expressa un desig, un desfici d'estrènyer el cel blau contra el pit, d'enfonsar tota la persona dintre la terra verda, cada estrofa acaba dient: "Però això no pot ser, i jo pateixo i em pregunto, què en faré de l'alegria que tinc jo?" Doncs bé, penso que potser aquest sentiment explica una mica el que li passava. Crec que això, més que impotència, és impossibilitat momentània que pot durar tota la vida. Això és evident. Però també accepto l'opinió de Puig i Ferrater. Tot plegat potser és un excés de confiança en ell mateix. És possible.

— Això ell mateix ho diu. Em sembla que és a La cançó dels herois. Ell mateix s'adonava que en algun moment estava retret. Potser li deien els amics...

— Sí, sí, sí. Evidentment, algú o altre li deuria fer aquesta observació. Joan Arús li va dedicar un vers que apareix en *El convencionalisme* i que comença dient "Plàcid, de nom i d'esperit", però després va derivant cap a l'assumpte aquest de què no tot va cap a la placidesa. (Riu, intenta recitar el vers però no se'n recorda)... però sé que al final difereix una mica de la definició primera.

— Quina evolució hi ha en aquests amics dels que tant en parla en moltes de les seves obres?

— Això no ho puc contestar amb massa coneixement de causa perquè jo el vaig perdre de molt petita, però em fa l'efecte que aquest món dels amics era molt mogut, revolucionat i contrastat. Ell sentia una gran devoció pels seus amics, un veritable culte per l'amistat. Ara, no dubto que moltes vegades es devia enfadar amb ells per poca cosa. Això també va en contra del seu caràcter perquè tenia una susceptibilitat, no mal geni, però de seguida es sentia ferit. En aquest sentit, segurament hi va haver represes, sense oblidar el cas del seu amic Puig i Ferrater, que van estar distanciats molt de temps i els altres amics els van reconciliar. Per desgràcia, després va venir la guerra i van estar distanciats, però jo me'n recordo de petita, que anàvem a casa de Puig i jugava amb les seves filles.

També van tractar amb ell Joan Ollé, Octavi Saltor, Joan Iborra, Tomàs Roig i Llop, Francesc Mas, el pintor Biosca, Alfons Maseras. El pintor Biosca era dels amics de la seva preferència.

— Tornant al món literari, no creu que Plàcid, més que un literat creatiu, no és un cronista de la seva època i, fins i tot, un biògraf del seu germà?

— Sí, sobretot cronista de la seva època i biògraf dels seus amics. En

retrata a alguns que es pot dir que és un passavolant. Sí, més que creatiu —tot i que l'havia sentit dir que idees en tenia moltes; el que li costava era plasmar-les— el seu fort era la crònica; l'observació i la transcripció fidel i sincera de tot el que ell obserbava dels seus amics.

— *S'ha parlat molt dels amics com una constant en la seva obra i, en ocasions, Plàcid va rebre fortes crítiques d'ells mateixos i, tenint arguments per replicar, mai no ho va fer...*

— No, criticar-los, no; però retreure'ls les actituds que havien tingut abans, això sí que ho feia.

— *Un altre amic també va ser en Jaume Aiguader, no?*

— Sí, evidentment, i en aquesta part que ve a ser una petita continuació de *El Convencionalisme de la vida* hi surt molt l'Aiguader i les temptatives del meu pare per trobar una col·locació i les seves gestions respecte a l'Aiguadé perquè el col·loqués definitivament. Aquesta amistat també serví per tal de poder estudiar l'obra del seu cunyat, l'Hortensi Güell.

— *Un amic del que no hem parlat ha estat Ferran Canyameres, que va tenir una forta relació amb la seva família, fins i tot una vegada mort ja en Plàcid.*

— Ferran Canyameres, quan va tornar de l'exili als anys 50 va venir a casa nostra a demanar que li deixéssim els originals inèdits. Ens els va tornar molt emocionat i em va demanar a mi que ho copiés tot de nou en folis per tenir-ho preparat si algun dia es pogués fer alguna cosa. Jo vaig treure els paràgrafs que no haurien passat amb la censura de l'Antic Règim i a l'any 71 ens va venir a veure Josep Iglésies amb la bona notícia de què la fundació Casajuana pensava editar-ho. Vaig estar molt contenta. La feina va ser corregir-ho tot i a l'any 72 ja apareixia el volum sense aquesta petita part que va quedar amagada. En tot cas, ara s'ha trobat, i podran ser publicats pel Butlletí del C.E.A.

— *Com era Plàcid Vidal com a persona?*

— Sí, tenia un temperament enquimerat. Li feia por que anés sola pel carrer. Algunes vegades m'havia acompanyat a l'Institut-Escola, i quan sabia que hi havia anat sola, tenia una gran quimera, però després ja s'hi va acostumar. Quan anàvem junts, ell sempre caminava molt depressa.

— *El foc intern del que hem parlat abans i aquesta quimera, podien ser la causa de les tensions nervioses que, de vegades, tenia. En quina mesura influien la seva obra i la seva creació?*

— Ell, de petit, havia tingut una sèrie d'atacs epilèptics. I jo quasi que diria que va ser això que li va produir el caràcter enquimerat. A vegades tenia una absència mental, semblava com si el cervell se li aturés. Això li succeïa soïta l'efecte d'alguna sorpresa o emoció. Ell d'això en deia "que se li anava el pensament" i en aquell moment no podia dir res i rascava la taula.

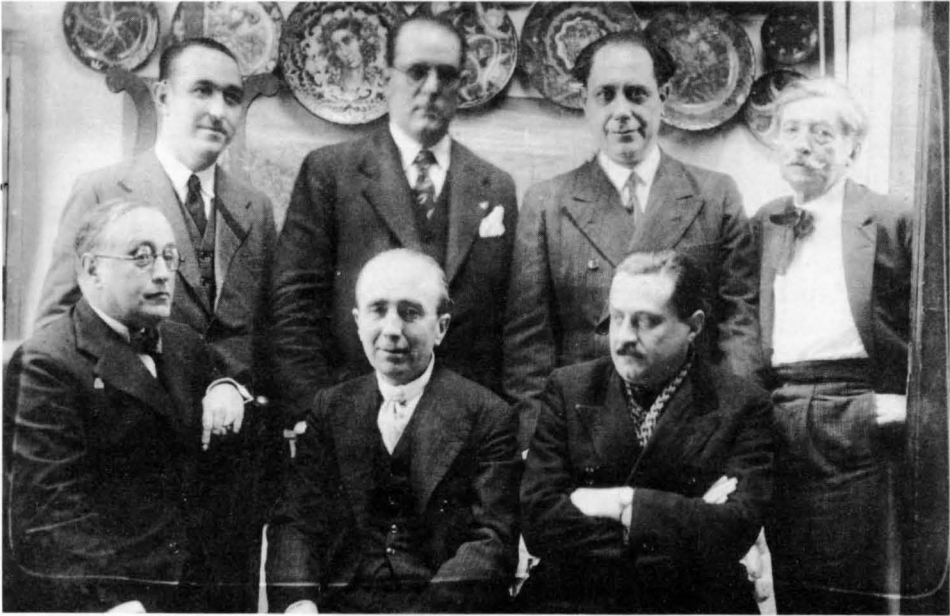
— *Hem parlat bastant de la seva manera de ser. En tot cas ara podríem passar a altres temes. El tema de la feina. Ell va ser una persona que*

sempre va tenir problemes amb la col·locació, que, de fet, mai no va ser de caràcter fixe. Fins i tot se'l defineix com a "lumpenproletariat barceloní".

— Nosaltres havíem de viure del treball d'ell. Però al final crec que va poder-se situar i, fins i tot, crec que va ser empleat fixe. Últimament treballava a l'Arxiu Històric, a la "Casa de l'Ardiaca"; allà és on el va sorprendre la mort.

— *Tant l'Aiguader com l'Aladern tenien unes tendències polítiques entorn al moviment obrer, una mica anarquitzants. L'Aiguader fins i tot va ingressar a l'Esquerra Republicana. Va tenir una evolució semblant al seu pare?*

— El meu pare, sense tenir una militància determinada ni estar mai afiliat a cap partit, tenia una ideologia d'esquerra i republicana. En *El Convencionalisme* parla amb molt d'entusiasme, malgrat que se sentia proletari i amic del poble. Tenia un amic, Cortiella, amb el que discrepava bastant, precisament per ser anarquista.

Una reunió d'amics. Plàcid a casa del ceramista Guardiola amb J. Mª de Sucre, M. Saperas, J. Rosquelles, J. Oller i Rabassa, A. Rosich i F. Canyameres (15 d'abril de 1934).

— *Al llegir l'obra de Plàcid, he vist que ell té un cert gust en tractar la vida baixa de Barcelona, la vida de baixos fons, el Paral·lel. A Les promeses amigues diu que li agrada passejar per saber què diu el poble.*

— Sí, és veritat. El Paral·lel i La Rambla eren una passió per a ell. Sovint parla de la "Bella Chelito" i s'hi encanta. En la seva obra es nota un gust per la vida frívola de les artistes del Cafè-Concert d'aquella època i de l'ambient bohemi dels "Quatre Gats", i tot aquest ambient. Hi tenia una predilecció. A vegades, en tornar d'una excursió, ell se n'anava a donar

un tomb per la Rambla. Això m'ho ha tramès a mi, que també tinc una predilecció per la Rambla i el port.

— *Respecte a aquesta qüestió de la vida frívola, ell en parla bastant a la seva obra i memòries. Però jo diria que aquest és un tema que el tracta molt, que l'obsessiona i, fins i tot, que filosofa com en aquell "Al·legoria de com s'ofereix la dona a l'home". Quines eren les idees respecte a aquest tema?*

— Jo em sembla que té un fons de sexualitat bastant acusada, bastant forta. Això no transcendia a la llar perquè era un bon pare i un bon espòs, però he observat en els seus escrits (aquest conte, *L'Estalvierna*, és fortament eròtic) que tenia un sentit de la sexualitat bastant acusat.

— *En la seva obra hi ha una primera part que és aquesta atracció sexual i després n'hi ha una segona que és l'assentament en una família, en trobar la persona que estima... Tot això ho diu a L'Amor artista, on primer sent veritable atracció per una d'aquestes artistes, però després diu que tota aquesta sexualitat la va centrar cap al matrimoni.*

— Sí, això no vol dir que abans no hagués tingut altres amors, i crec que els va tenir, sí, sí... fins i tot amb alguna artista d'aquestes, em penso.

— En tot el cercle que rodejava al Plàcid, hi havia un esperit aventurer i, fins i tot, suïcida (Isern, Güell). Tot i això, el Plàcid no va marxar mai, i ell això ho explica dient que, des del seu punt de vista, Barcelona era París. Què vol dir això, que a Barcelona ell s'hi perdia o era una cosa exòtica?

— No, jo crec que, per ell, tot el que representa París com a "capital del món", per a ell era Barcelona. De totes maneres m'estranya aquest poc afany de sortir a l'estranger per part del meu pare. Tan sols va anar a Madrid. Aquesta falta de viatjar em sorprèn. Potser no tenia mitjans per a fer-ho, tot i que en les seves obres no es veu aquest desig de viatjar.

— *S'hi dedicava molt a escriure?*

— Sí; quan era a casa, sempre de cap a la màquina. Escrivia incansablement.

— *Es va sentir marginat per la cultura catalana quan al nostre país costava tant de publicar llibres?*

— No ho sé, això... Potser sí, que s'hi va sentir. I potser això el va inclinar a l'aspecte de la crònica i la biografia, faceta que jo crec que és la millor d'ell.

— *Un element molt curiós en Plàcid és l'admiració pels autors alemanys, del que ja hem parlat abans. Amb això el van acusar de germanòfil, de la qual cosa ell sempre es va defensar. Em sembla que el tema de l'heroi existia a la seva vida. Hi havia preocupació per herois, per grans persones.*

— La seva admiració germanòfila no era hitleriana, sinó romàntica, Wagner sobretot. Si sentia atracció per algun heroi, crec que seria fictici o ideològic. En tot cas, els grans autors (Goethe) poden ser herois legendaris.

— *Una de les seves obsessions era la música, no?*

— Li agradava molt la música. Això va motivar que, de petiteta, me'n fessin estudiar. Aquí, a Alcover, ja anava a cantar en un cor, amb un mestre molt rígid. Anava al Liceu, als últims pisos, com els bohemis. Comentant la Walkiria de Wagner, un bohemí que tenia al costat va dir que amb aquesta obra es posa a la butxaca totes les obres italianes; i ell li va donar la raó.

— *Però tot això no es traspassava a les seves idees sobre el país. No pensava en grans salvadors...*

— No, ell estimava la terra, Catalunya, però no crec que pensés que hi pogués haver un heroi, sense deixar de tenir un gran respecte a les autoritats catalanes. Però ell no va posar mai l'esperança d'heroi en cap persona del país.

— *A part dels alemanys, per qui sentia més admiració dels estrangers.*

— Per anglesos, Shakespeare li agradava molt, també, Lord Byron. També tenia una gran admiració pel "Quixot" pel que fa a la literatura castellana. Quan jo, essent petita llegia a Folch i Torres, ell em deia que llegís el "Quixot". També li agradava Lope de Vega i tenia gran admiració pels clàssics castellans.

— *I llegia molt?*

— Sí. Últimament, quan es dedicava més a la seva obra, no tant, però al principi, abans de dedicar-se a la seva obra, havia llegit moltíssim, ja ho crec.

— *Al començament de la seva activitat literària llegia els autors que més importància tenien a "la Colla de l'Aladern", per exemple Ibsen, Maeterlink. Els va conservar al llarg de la seva vida o els va anar arraconant?*

— No, no ho crec, no. L'Ibsen li mereixia una grandíssima atenció. No els va arraconar mai. També coneixia a Nietzsche. A tots els va conservar.

— *Un tema polèmic llavors era l'ortografia. Què en pensava ell de Fabra, de l'Institut d'Estudis Catalans...?*

— Ell estava d'acord amb les normes, el que passa que alguns autors no ho acceptaren; no s'adonaven de la importància de tenir una llengua estructurada, amb unes normes. Si no era així, la llengua es perdia. A ell no el comprenien.

— *Així, ell de seguida va adoptar les normes de Fabra?*

— Sí, sí, el que passa és que en els seus escrits hi havien moltes coses que avui són modificades.

*Entrevista recollida per: JOAN CAVALLÉ
JOSEP M.ª GIRONA
MAGÍ SUNYÉ*